

Tml. 70

Utajärven harvaan asutun alueen laajakaistaselvitys

(1.11.2012), 1.3.2013-31.12.2013

Utajärven kunta,
Kehittämispalvelut
PL 18, 91600 Utajärvi

Asko Merilä
kehitysjohtaja

1. Hankkeen toteuttaja

Hankkeen toteuttaja: Utajärven kunta,
Kehittämispalvelut
PL 18, 91600 Utajärvi
(Y-tunnus 190224-1)

Yhteyshenkilö: Asko Merilä

Hankkeen nimi: Utajärven harvaan asutun alueen laajakaistaselvitys

2. Hankkeen nimi ja hanketunnus

Päätösnumero: 33417
Dnro: 3741/3570–2012.
Pvm 28.2.2013

3. Hankkeen yhteenveto

Hankkeen aikana on saatu valmis malli ja toimenpidesuunnitelma siitä, miten laajakaistaverkko rakennetaan harvaan asutuilla alueilla, joissa verkkojen rakentaminen ei etene kaupallisten yhtiöiden kautta. Hankkeessa on valmisteltu sopimusohjat eri toimijoiden välille sekä selvitetty malli rahoituksen järjestäminen. Hankkeen aikana on sitoutettu haja-asutusalueen asiakkaat laajakaistaverkon rakentamiseen. Verkon rakentamiseen ja ylläpitoon on perustettu Utajärvellä osuuskunta. Verkon rakentamiseen tarvittavat luvat on hankittu ja ne ovat kunnossa.

4. Hankkeen kuvaus

Hanke toteuttaa valtioneuvoston periaatepäätöstä joulukuulta 2008. Periaatepäätöksen tavoitteena on nopeiden laajakaistayhteyksien rakentaminen sellaisilla alueilla, joihin näitä verkkoja ei kaupallisesti todennäköisesti rakenneta. Valtioneuvoston periaatepäätöksen päämääränä on vuoden 2015 loppuun mennessä saada nopeat 100 Mbit/s valokuituyhteydet Suomeen. Yhteydet olisivat enintään kahden kilometrin pituisella kiinteällä tai langattomalla tilaajayhteydellä saavutettavissa yli 99 prosentissa vakinaisista asunnoista sekä yritysten ja julkishallinnon organisaatioista ja muista toimijoista.

4.1 Esiselvityshankkeen tavoitteet

a. Hankkeen liittyminen Utajärven kunnan kehittämiseen

Nopean laajakaistan saaminen Utajärvelle on osa Utajärven kunnan elinkeinojen kehittämissuunnitelmaa. Samalla laajakaista on myös osa ihmisten hyvinvoinnin edistämistä, asumismahdollisuuksien turvaamista ja henkilöiden tasa-arvoista kohtelua.

b. Hankkeen tavoitteet

Esiselvityshankkeen tavoitteena on ollut selvittää ja valmistella Utajärven kunnan osalta kaikki ne välttämättömät asiat, jotka tarvitaan laajakaistaverkon rakentamisen käynnistämiseksi. Hankkeen aikana etsitään toimiva malli rakentamisen toteuttamiseksi. Selvitetään onnistumisen edellytykset toiminnan käynnistymiselle. Informoidaan aktiivisesti kuntalaisia hankkeesta. Kuntalaisinformaation tarkoituksena on myös sitouttaa kiinteistöjen omistajat laajakaista-asiakkiksi. Tämä edellyttää tehokasta tiedottamista ja sen perusteellista suunnittelua. Erityisenä tavoitteena on saada eri kylien yritystoiminnan kuten maatilojen tarpeet tyydytettyä, jotta nykyaikainen yritystoiminta on mahdollista. Kyläläisten aktivointiin osallistuu tiedotussihteeri, joka kulkee kylillä talosta taloon kertomassa laajakaistasta ja aktivoi kyläläisiä nopean valokuidun piiriin.

4.2 Hankkeen toteutus

c. toimenpiteet

Hankkeen aikana on toteutettu seuraavat toimenpiteet:

- Liiketoimintasuunnitelman valmistelu yhteistoiminnasta eri toimijatahojen kanssa. Yhteistyö tässä asiassa Pudasjärven ja lin vastaavien hankkeiden kanssa. Liiketoimintasuunnitelma on tehty ja siinä Utajärvellä on päädytty osuuskuntamalliin. Varsinaisen verkon rakentaa ja ylläpitää Osuuskunta Utakuitu.
- Suunnitelmien ja kustannusarvioiden tekeminen Utajärven alueelle
- Sopimuskäytänteiden selvittäminen yhteistyössä Pudasjärven ja lin hankkeiden kanssa
- Laajasta alueesta johtuen toimintojen ja rakentamisen vaiheistuksen suunnittelu
- Liittymissopimusten selvittely ja valmistelu

- Rahoitusvaihtoehtojen selvittely ja rahoitusvalmistelut: valtio, kunta, Finnvera, yksityiset sekä muut asiaan liittyvät tahot. Lainoituksen osalta Utajärvellä on päädytty kunnan myöntämään markkinakorkoiseen lainaan Osuuskunta Utakuidulle runkoverkon ja kyläverkon rakentamiseen koko kunnan alueelle.
- Aktiivinen tiedottaminen kaikille kuntalaisille: On järjestetty kylätilaisuudet ja muita tiedotustilaisuuksia. Hankkeella on viestintäsuunnitelma, jonka mukaan ovat tulleet lehtijutut ja tiedotteet. Lisäksi on suunniteltu markkinointimateriaalit. Hankkeessa on suunniteltu myös nettisivut. Hanke on osallistunut Utajärvellä Kivi- ja hyvinvointimessuille 17.–18.8.2013 Projektityöntekijänä tiedotussihteeri on kulkenut talosta taloon kertomassa hankkeesta ja sen edistymisestä. Esitemateriaali on jaettu Utajärvellä kaikkiin taloihin, yrityksiin sekä yhteisöihin.

d. aikataulu

Esiselvityshanke on toteutettu ajalla 1.11.2012–30.12.2013.

e. resurssit

Esiselvityshankkeella on ollut kaksi palkattua työntekijää. Projektipäällikkönä on toiminut Mari Mikkonen ajalla 1.3.–30.9.2013. Projektityöntekijänä on toiminut Jussi Laatikainen ajalla 20.5.–30.9.2013, tehtävänään viestintäsihteerin tehtävät ja pääasiallinen tapa viestiä on ollut talosta taloon kiertäminen. Projektipäälliköllä on ollut käytössään Utajärven kunnalta toimistohuone ja siinä verkkoyhteydet. Kopiointi ja postitus ovat tapahtuneet Utajärven kunnantöimiston kautta.

Hankkeen toteutuksen organisointi on tapahtunut Utajärven kunnan kehittämisspalveluiden kautta. Kehitysjohtaja Asko Merilä on vastannut projektin organisoinnista. Työntekijöiden palkkaus on tapahtunut vasta, kun on saatu virallinen päätös hanketuesta (28.2.2013). Projektia on toteutettu marraskuun alusta 2012 kunnan omana työnä ja vapaaehtoisvoimin. Osuuskunta Utakuidun perustamisen 10.1.2013 jälkeen on hanke tehnyt työtä yhdessä osuuskunnan hallituksen kanssa. Hankkeen loppuun saattamiseksi palkattiin Jussi Laatikainen hankkeen projektipäälliköksi ajalle 1.11.–30.12.2013. Mari Mikkonen siirtyi hankkeen projektipäällikkyytensä jälkeen vastaamaan Osuuskunta Utakuidun toimitusjohtajana kuituverkon rakentamisesta.

g. hankkeen kustannukset ja rahoitus:

Hankkeen hyväksyttävät kustannukset olisivat budjetin mukaan saaneet olla 77 236,45 euroa. Hankkeen kokonaiskustannukset jäivät hivenen alle 60 000 euron.

Hankkeeseen kustannuksia on tehty virallisen ELY-keskuksen päätöksen jälkeen (28.2.2013). Projektipäällikkö hankkeelle on palkattu 1.3.2013. Hankeaika oli 1.11.2012–31.12.2013. Hankeen kustannukset eriteltynä, Liite 1.

Hanke on tehty kokonaan julkisella rahoituksella. EU ja Suomen valtio (80% kustannuksista ja Utajärven kunta (20% kustannuksista). Ennen virallista ELY-keskuksen päätöstä hanketta on viety eteenpäin vapaaehtoistyönä ja Utajärven kunnan omana työnä (eivät näy kustannuksissa). Hankeen rahoitus (valtio ja EU sekä kuntaraha), Liite 1.

h. hankkeen raportointi ja seuranta

Esiselvityshankkeen ja Oulun Seudun Leaderin (JoMMA ry) toiminnanjohtajan kanssa on pidetty ohjaava kokous 12.6.2013. Utajärven kunnanhallitusta ja valtuustoa on hankkeesta tiedotettu säännöllisesti, kunnanhallitusta kahdeksan kertaa, valtuustoa kaksi kertaa vuosien 2012–2013 aikana. Hankkeella ei ole ohjausryhmää, mutta Osuuskunta Utakuidun perustamisen jälkeen on osuuskunnan hallitus saanut kokouksissaan selvityksen hankkeen etenemisestä.

i. esiselvityshankkeen toteutusoletukset ja riskit

Hankkeen toteutusta on pidetty haastavana kunnan pitkien välimatkojen ja asukkaiden ikärakenteen vuoksi. Riskinä on nähty myös toimivan rahoitusratkaisun löytäminen, sekä ihmisten usko rakentamisen onnistumiseen (osuuskuntaan liittyjien määrä). Haasteisiin on vastattu menemällä ihmisten luo, tilaisuuksin ja käymällä ihmisten kodeissa. Rahoitusratkaisun löytyminen avasi myös laajakaistan rakentamisen aloittamisen jo esiselvityshankkeen kuluessa ja samalla hankkeessa pääpaino on voitu siirtää kansalaisten informointiin.

4.3 Yhteistyökumppanit

Tärkeänä yhteistyökumppanina ovat olleet **alueen asukkaat**, olemalla mukana, kysymällä, haastamalla toteuttajatahot ja antamalla tukea osuuskunnan perustamisessa.

Alueen kyläseurat ja järjestöt (asiaa esitelty heidän tilaisuuksissaan), luomalla pohjaa positiivisella asenteella. Utajärven eläkeläisjärjestöt kouluttivat jäsenistöään yhteistyössä Utajärven kunnan Hyvinvointitalon henkilökunnan ja omien atk-osaajien kanssa atk-taidoissa. Hyvinvointitalolla oli lisäksi muita atk-kursseja (esim. yrittäjille, kunnan työntekijöille), joissa on esitelty hanketta.

Muut laajakaistaan liittyvät hankkeet 100 Megan Itä- ja Pohjois-Suomi hankkeen johdolla (li, Pudasjärvi, Taivalkoski, Siikalatva ja Pyhäntä). Utajärven hankkeen esittelyt on aluksi tehty yhteistyössä 100 Megan Itä- ja Pohjois-Suomi hankkeen kanssa (9 kpl).

Utajärvellä kesällä olleissa kylätapahtumissa kävi joko projektipäällikkö tai tiedotussihteeri kertomassa hankkeen etenemisestä.

Osuuskunta Utakuidun hallitus osuuskunnan perustamisen jälkeen. Hanke ja Osuuskunnan hallitus ovat pitäneet tiukasti yhteyttä, jotta päällekkäisiltä toimenpiteiltä vältytään ja toimitaan samaan suuntaan.

Oulunkaari Yrityskaari hanke, asiantuntija-apua yrityksen perustamisessa ja myöhemmin asiantuntijaapua Osuuskunta Utakuidulle.

4.4 Hankkeentulokset ja vaikuttavuus

Hankkeen tuloksena saatiin valmis malli ja toimenpidesuunnitelma siitä, miten laajakaistaverkko voidaan rakentaa harvaan asutuilla alueilla, joissa verkkojen rakentaminen ei etene kaupallisten yhtiöiden kautta. Hankkeessa valmistettiin sopimusohjat eri toimijoiden välille sekä selvitettiin malli rahoituksen järjestämiseen. Hankkeen aikana sitoutettiin tulevat haja-asutusalueen asiakkaat laajakaistaverkon rakentamiseen. Toimenpiteet saatiin niin valmiiksi, että kuituverkon rakentaminen pystyttiin aloittamaan Utajärven haja-asutusalueella vuoden 2013 aikana. Koko kunnan kattava verkko valmistuu vuoden 2014 loppuun mennessä.

Esiselvityshankkeen vaikutukset ovat sekä lyhytaikaisia että siitä seuranneet toimenpiteet pitkävaikutteisia. Lyhyt vaikuttavuus on ollut sysäyksen saaminen kuituverkon rakentamiseksi sekä laajan ja tiheän asiakaspohjan luominen. Pitkäaikaiset vaikutukset tulevat verkon toiminnan kautta. Tavat toimia muuttuvat kunnon yhteyden myötä. Liikkumisen tarve asioiden hoitamiseksi muuttuu, tavat pitää yhteyttä asiakkaisiin, viranomaisiin, terveydenhuoltoon ja ystäviin muuttuvat. TV:n ja elokuvan katselu mahdollistuu myös katvealueilla kaikilla verkon käyttäjillä ajan myötä. Aikuisopiskelu helpottuu selkeästi kunnon yhteyksien ansiosta. Hankkeen onnistuminen antaa myönteisen signaalin ihmisille yhteisestä tekemisestä ja helpottaa uudelle ohjelmakaudelle mentäessä hanketyöskentelyä.

5. Esitykset jatkotoimenpiteiksi

Laajakaistaverkon rakentaminen ja sen hallinta vaatii ehdottomasti kokopäiväisen työntekijän koordinoimaan rakentamista ja asiakashallintaa. Osuuskunta Utakuitu tarvitsee myös rakentamisen ajan kokopäiväisen toimitusjohtajan tekemään rakentamiseen liittyviä asioita ja ennen kaikkea saamaan asiakkaat käyttämään verkon palveluita sekä löytämään uusia verkkoasiakkaita (esim. verkko edistää uusien yritysten tuloa Utajärvelle).

Jotta asiakkaat saavat täyden hyödyn laajakaistaverkosta, edellyttää se atk-koulutusta niin laitehallintaan kuin ohjelmien käyttöön. Älypuhelimet, tabletit, kannettavat tietokoneet, televisiot eli kaikki älykkäät laitteet on saatava asiakkaan kotona kytkettyä omaan

verkkoon, jotta niistä saadaan paras hyöty. Vanhemman väen atk-kursseja on syytä järjestää, jotta julkiset verkkopalvelut tulevat tutuksi. Utajärven Osuuspankilla on myös iso rooli ohjajata henkilöitä nettipankkitunnusten käyttäjiksi.

Utajärven kunnan omistaman Utajärven Yrityspuisto Oy:n ja Osuuskunta Utakuidun on hyvä selvittää, millä edellytyksillä voidaan saada keskisuuria tai pieniä Data keskuksia Utajärvelle.

Sosiaali- ja terveyspalvelut voivat myös selvittää nopean laajakaistan laajempaa hyödyntämistä asiakastyössä esim. vanhus- ja etälääkäripalvelut.

Kulttuurihyvinvoinnin edistäminen: Nopean verkon kautta kunnassa järjestettävien tilaisuuksien esitykset saadaan jokaiseen kotiin. Seurakunta voi hyödyntää nettiradion lisäksi myös nettitelevisiota ja esittää verkon kautta ainakin isompien juhlapyhien jumalanpalvelukset sekä musiikki- ja laulutilaisuudet kirkossa tai seurakuntasalilla. Nopea verkko mahdollistaa myös suorat lähetykset kylien tilaisuuksista esim. Sangin kylämarkkinat.

Jatkotoimenpiteiden nopeuttamiseksi ja verkon mahdollisuuksien hyödyntämisen liikkeelle saamisessa voi Utajärven kunta yhdessä Osuuskunta Utakuidun kanssa hakea asiaan projektirahoitusta Data keskusten saamiseksi Utajärvelle. Ainakin esiselvitys asiasta on hyvä tehdä.

Kulttuuri hyvinvoinnin edistämiseksi voivat mahdolliseen uuteen hankkeeseen Utajärven kunnan kehityspalveluiden lisäksi osallistua esim. Utajärven yhtenäiskoulu, Hyvinvointitalo, seurakunta, kyläseurat ja myös muut järjestöt.

Lisätietoja hankkeesta ja sen toteutuksesta:

Jussi Laatikainen

0440 533594

j.a.laatikainen(at)gmail.com